

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 5.

V Celovcu 20. maja 1876.

Leto VIII.

Pomladanska.

(Zložil Franjo Cimperman.)

Hitímo, hitímo
Pod jasno nebo,
Kjer cvetejo rože
In ptice pojo.

Veseli bodimo
Sedaj iz serca,
Saj radost vsa mine
In kmalu neha!

Sabinka, slovenska junakinja.

Povest iz začetka XV. stoletja.

(Spisal Andrejčkov Jože.)

(Dalje.)

V Radgonskem gradu bilo je ta dan zbranih mnogo gostov — plemeni-tašev iz obližja, — in tudi grof Ulrih Štubenberški, ki je bil z Radgonskim grajščakom posebno prijatelj, ni opustil danes počastiti goste s svojo nazočnostjo.

Gostija je bila jako sijajna. — V veliki dvorani, ki je bila ta dan še posebno ozaljšana, bila je pogrnjena dolga miza, na kateri so stala v srebrnih in pozlačenih posodah razna umetno pripravljena jedila, in v kristalnih kozarcih pénilo se je rumeno vince, ki ga je obrodila Štajerska zemlja. Vsi gostje so bili jako židane volje. Živ pogovor vnel se je na vseh krajih, in katerim je vino že nekoliko stopilo v glavo, popevali so razne pesni, ali pa uganjali šale. Radgonski grajščak je danes vsega obilo preskerbel, da se ni bilo nikjer bati pomanjkanja.

Vzrok te velike pojedine bil je menda dvojin. Pervič, ker je bil danes gospejin god, drugič pa, ker je mislil grajščak prihodnje dni z grofom Ulrihom odpotovati in se ni mislil tako berž verniti.

Od vseh strani so se napijale zdravice gospej Elizabeti, in celó grajski služabniki, katere je v spodnji sobi gostil Ožbe, dobili so zvečer, ko so prišli z dela, jedila in pijače, kolikor so le mogli spraviti pod streho slabega života.

Ker je bilo deževno vreme, se je zunaj prej zmračilo, nego po navadi. Strežaji so prižgali obilo sveč po dragocenih svečnikih, ki so razsvetljevale dvorano, da se je videlo, kot po dnevu.

Zdaj pride v sobano služabnik ter naznani, da čaka zunaj ptuj menih, ki bi rad govoril z gospodom.

„Naj le noter pride!“ veli ta in služabnik odide.

Ne dolgo potem stopi v dvorano oni romar, ki smo ga prej videli pod gradom razgovarjati se s hlapcema. Ponižno pozdravi nazoče ter obstane za durmi, kot ne bi prav vedel, kateri izmed množice je gospodar, da bi ga poprosil miloščine.

„Od kod pa, častiti oče, od kod?“ popraša grajščak čakajočega prijazno.

„Od daleč! Romar sem prihajaje iz Palestine, kjer sem obiskal svete kraje, vsakemu kristijanu tolikanj znamenite. — Poprosil bi vas prenočišča, ko bi bilo mogoče.“

„Prav rad bi vam izpolnil vašo prošnjo, ali ne zamerite, da ne morem, kajti vidite, koliko gostov imam, in večidel ostanejo vsi tukaj čez noč. Ali poterpajte, naš gospod kaplan vas sprejmó v mesto ter vam preskerbijo prenočišče, koj jih bom poklical.“

„Ni potreba,“ odverne romar, „ker nimate prostora, bom pa v samostanu poterkal, častiti očetje bodo že imeli kaki kotichek zame. Saj je tam-le doli ono poslopje samostan, ne?“

„Da, da, prav imate, le tje pojdite in recite gospodu priorju Segoniju, da vas jaz pošljem. Blagi mož so, gotovo vas bodo sprejeli z veseljem.“

„Potem bi pa prosil nekoliko ubogaime, če je vaša volja,“ pravi menih grozno žalostno deržé se.

Grajščak veli berž svojej ženi, naj kaj podeli ptujemu romarju, in ta teče nemudoma v stransko sobo, kjer je imela svojo shrambo.

Ptujec videti, da nihče več nanj ne pazi, jame skrivaj ogledovati vse kote. Ker je pustila gospá duri za seboj odperte, videl je naravnost v omaro, iz katere je vzela majhino škatljico, odperla jo, in razne dragocenosti, bliščeje se menihu nasproti, omamile so popolnoma njegove pohlepne oči. — Gospá mu prinese obilen dar ter ga prijazno opomni po svojej navadi, naj se včasih tudi nje spomni v molitvi.

Romar nekaj nerazumljivo zamermrá, kot bi se zahvaljeval, potem pa odide skozi duri na mostovž, kamor je le še borno segala mračna svitloba skozi velika odperta okna. Dolgo se je obotavljal tod in ogledoval vse kote, kot ne bi mogel berž najti izhoda na prosto. Prišed na dvorišče urno korači proti majhnim durim, ki so deržale na vert. Dekla pri vodnjaku zakriči za njim: „Gospod tam ni prav, sem pojte, sem, tukaj-le deržé vrata na cesto!“

Pa romar je štokljajal dalje, kot ne bi je bil slišal, odpré na pol trohnele duri, ki niso bile zapahnjene, ter jo maha po vertu naravnost proti obzidju, ki je obdajal grad.

Dekla mislé, da je ptujec gluha, teče za njim ter še bolj glasno zakriči: „Gospod vi ste se zmotili, tukaj ne pridete nikedar iz grada, ker so une-le

durice, ki peljejo doli v gozd leto in dan zapahnjene. Tam-le pri stolpu so vrata.“

„Saj pravim!“ začudi se romar, „čisto sem se zmešal, kod sem prišel noter. Tako prebito čudno je vstvarjen ta grad.“ Prijazno pokima dekli, ki mu je pokazala pravi izhod ter se odpravi iz grada.

Zunaj na cesti nekoliko postane in še enkrat se ozré po grajskem zidovji. „Dobro sem jo izpeljal,“ mermra zadovoljen sam seboj, „černi Jurij me bo pohvalil.“

Pa ni se odpravil po onej poti, koder je prišel, iz grada, temuč zavije naravnost spodej po ozkej stezici, ki je bila vsa zaraščena s ternjem in robidovjem, proti onemu kraju, kjer je mislil, da se nahaja vert. Večkrat je postal ter poslušal, če ga nihče ne opazuje, ko pa se ni nikjer nič nevarnega pokazalo, leze pazno in večkrat pripognjeno dalje. — Slednjič dospé v majhen bukov gozdič, kjer je bilo obzidje nekoliko niže, nego drugod. Stopnice, narejene iz debelih že na pol trohnelih hlodov, držale so visoko gori do majbinih vrat, ki so bile dobro zaklenjene. Te duri so menda služile nekdam grajskim prebivalcem, da so se hodili sprehajati v bližni gozd, da jim ni bilo treba hoditi daljno pot na okrog, sedaj pa so bile že mnogo let zaperte. Le doslej mirni časi bili so menda vzrok, da jih sedajni grajščak še ni zazidal, temuč se zadovoljil, da je porinil močen, železen pah počez, kateri se tudi ni dal tako berž odmakniti.

Ta kraj, kjer se je prišlo v grajski vert, ogledal je naš romar natanjko, in našel je, da ne bi bilo ravno težko priti po tej poti v grad, ako bi se pametno in previdno ravnalo.

Zopet se je oglasila godba v gradu ter naznanjala, da se je pričela nova veselica, ptujec pa je pomaknil štulo pri svoji kuti globokeje na čelo ter se zgubil v goščavi.

6. Napad.

Ernest železni je bil že nekaj let vdovec. — Nemški potujoči pevci, ali kakor so se zvali „minnesänger-ji,“ prišli so tudi na Ernestov dvor ter ondi opevali krasoto in ljubeznjivost hčere Mazovskega vojvode — slavne Limburge.

Ernest je sklenil tje potovati ter snubiti tolikanj preslavljenjo poljsko princezino, da bi preskerbel svojim deželam tudi mило vladarico. — Vitezi, ki so ga nekdam spremljevali na daljni poti v sveto deželo, bili so tudi sedaj izvoljeni za njegove družnike v Poljsko deželo. Med njimi se je nahajal Ernestov posebni ljubljeneec, grof Ulrih Štubenberski. —

Drugi dan po gostiji bilo je v Radgonskem gradu že vse prazno. Bližni grajščaki bili so se odpravili domu že po noči, drugi pa, ki so imeli daljšo pot, počakali so jutra ter se potem zaporedoma pozgubili. Samo grof Ulrih ostal je še v gradu, kajti sklenil je popoldne oditi v Gradec, da bi drugi dan spremil vladarja v daljno Poljsko, in tudi Radgonskega grajščaka povabil je seboj, katero ponudbo je ta jako radostno sprejel ne tolikanj iz ljubezni po-

tovati po ptujih deželah, marveč zarad časti, da bo spremljal svojega vladarja na slavno svatbino. —

Grajščak vravná poprej še domače reči, ukaže nekaterim služabnikom, naj prijezdijo pozneje za njim, Ožbeta pa postavi ta čas za varuha v gradu. Previdena s potrebnim orožjem in bogato opravljena zapustita grof Ulrih in gospodar Radgonskega grada sobo ter stopita na dvorišče. Tukaj se gospod še enkrat poslovi pri svojej ženi, ki ga je z objokanimi očmi spremila na dvorišče, kajti čeravno je vedela, da je mož v dobrem varstvu, vendar ni mogla ukrotiti skerbi, ki so posebno nežnemu ženskemu spolu lastne, o svojem soprogu.

Strežaj pripelje dva čila, bogato opravljena konja iz stajne. Viteza se zavihtita na nju, spodbodeta ju in v diru zderčita skozi grajska vrata. —

Solnce se je bilo že precej ponižalo, ko sta jezdila naša dva velikaša po belej cesti prek polja. — Ker se jima ni ravno mudilo ter sta svoje spremstvo še v gradu pustila, jezdila sta počasi, da bi ju uni lože došli, ter se pomenkovala o slavni svatbini pri Mazovskem vojvodi, o krasni Limburgi in o viteških vajah, ki se bodo ondi veršile.

Med tacimi pogovori dospeta do velicega gozda, skozi katerega je deržala cesta.

„Mračno je že in pot samotna,“ pravi gospodar Radgonskega grada svojemu tovarišu, „in čeravno je le malokdaj kaj slišati v našem kraju o roparjih, se vendar popolnoma ne zanesem. Kdo vé, če ne bi se priklatila kaka malopridna druhal? Počakajva raji, da pridejo uni za nama.“

„E, le pojdiva!“ pravi grof Ulrih, „počasi jo bova mahala, in hlapci, menim, bodo zdaj zdaj tukaj. Če bi se pa naju že tudi kdo lotil, saj imava orožje in na konjih sva. Kacih deset takovih potikačev pa vendar ukrotiva.“

Čeravno ni bilo Radgonskemu grajščaku potovanje po temi in samoti dokaj všeč, se vendar ni hotel ustavljati zahtevam svojega mogočnega tovariša, da ne bi ta mislil, da je bojazljiv in se trese pred vsako malenkostjo. Molčé je jezdil dalje, večkrat se skrivaj oziraje po hosti, če ne bi se tu pa tam prikazala kaka sumljiva podoba, in poslušaje, če ne bi se skoraj čulo za njima peketanje konjskih kopit. Desnica mu je večkrat nehoté zlezla k ročaju mečevemu ter ga trdno poprijela, in ko ne bi ga bilo sram, gotovo bi bil orožje tudi izderl. — —

Tisto popoldne je ležal v omenjenem gozdu blizo ceste v nekej kotanji, ki je bila krog in krog obraščena z germovjem, berač črni Jurij. Proti večeru se je jel že menda dolgočasiti, toraj zleze počasi iz svojega skrivališča, ogleda se skerbno na vse kraje, če ga kdo ne opazuje, potem pa stopi na majhino višino, kjer je rastel staroleti, košati dob, in trikrat prav čversto zažvižga v perste. — Ne dolgo potem prikobaca iz goščave suh človek zagorelega obraza in črni, svalcasti lasje mahali so mu nepočesani po sencih in tilniku. Obledo je imel zamazano, raztergano, da so se mu suha, rujava meča povsod videla, pod vratom razpeta srajca mahadrjala mu je po plečih, da so se videla gola, zaraščena persa. Na prvi mah ga je vsakdo lahko spoznal, da je ciganskega rodu.

„Ali ga še ni?“ vpraša berač prišleca.

„Nobene duše ni nikjer videti; nemara ga ne bo,“ odverne Cigan.

„Bo prišel, bo; mora priti! — Le pojdi na svojo mesto, pa dobro pazi!“

Cigan se pri teh besedah zopet odpravi, črni Jurij pa zleze v svoje skri-vališče ter godernja: „Da bi le skoraj Konrad prišel! vrag vedi, kje zaostaja. Na te ljudi se ni prav nič zanašati.“ —

Slednjič se začujejo koraki po hosti in dva moža prideta na dan. Jurij povzdigne pazno glavo iz skrivališča in koj se mu razvedri obraz. „A Konrad, vendar prideš!“ pravi zadovoljno, „mislim sem že, da so te kam zaperli.“

„Že težko čakaš, jeli?“ pravi Konrad, „z Vidom sva imela še mnogo opraviti. — Vse nama gre po sreči, toraj ni dvomiti, da se nam dobro izide. Grajski valpet Ožbe jo je menda krenil proti Dobičku; videla sva ga, ko jo je mahal proti mestu. Dobiček ga ne bo tako berž izpustil iz svoje hiše, in to je ravno prav; — tem varnejša bo naša pot. Midva z Vidom sva že vse pripravila v gozdu, kar je potreba, da prelezava obzidje na vertu.“

„Jaz imam že tudi vse lepo vredjeno,“ odverne Jurij, „pa se hembrano dolgo nič ne prikaže. Cigan je že nesterpljiv.“

„Preden bo pol ure, morata biti tukaj. Zdavnej sta že jezdila iz grada sama, hlapci menda še-le za njima pridejo. Midva sva krenila krajšo pot čez hribe. — Sedaj pa dobro srečo! Midva z Vidom morava v grad. Če se nama posreči, pili ga bomo jutri večer brez skerbi.“ Pri teh besedah se urno odpravita Konrad in Vid po isti poti, koder sta prišla, proti gradu.

„Kako bomo pa spoznali, kateri je Rad—, čem reči, kateri Štubenberški grof?“ kliče berač Jurij odhajočima naproti, „po noči se ne vidi!“

„Tiho, tiho brate, ti si preglasen!“ odverne Konrad. „Tistega se lotite, ki ima belega konja.“

„Tepec, po noči ne bom videl, kateri konj je bel. V temi je vsaka krava mavra.“

„I no, tistega, ki bo na desnej strani jezdil,“ pravi oni jezno ter se zgubi v gozdu.

„To tudi ni dosti boljše,“ godernja Jurij, ki mu niso bila Konradova naznanila dovelj natančna. „Kateremu se bo poljubilo, tisti bo pa jezdil na desnici. Naj bo, kakor hoče, ravnal se bom po Konradovem nasvetu, morda pravo zadenem.“

Potem zopet zažvižga, in Cigan še s tremi drugimi možaki se približa iz goščave. Vsi so bili dobro preskerbljeni z orožjem.

„Ali bo že vendar slednjič kaj?“ pravi Cigan čmerno. „Celo popoldne že prežim v hosti, kot lisjak. Lahko bi bil že ta čas kaj priberačil ali pa ukradel.“

„Meniš, da boš tukaj zastonj delal?“ pravi Jurij jezno ter meri Cigana od nog do glave.

„Ne vem,“ odverne ta, „obljubil mi nisi še nič, koliko mi boš dal.“

„Toliko, da vse leto tolikaj ne priberačiš in ne nakradeš, če se boš dobro obnašal.“

„To bo moja skerb. — Ali najbolje bi bilo, če bi mi ti koj plačal, da bi tu-le moji ljudje seboj vzeli, kajti, ko bi jaz morda opredel, bi mi ti figo dal, in moja družina bi morala terpeti revščino.“

„Kaj tacega si upaš vpričo mene govoriti? Mar ti nisem še vselaj obljube izpolnil?“ huduje se Jurij. „Če te ni volja, pa pojdi, bom pa družega dobil!“

„O ne, ne, jaz nisem tako hudo mislil,“ prosi zviti Cigan. „Samo to mi boš poverh dal, kar pri grajščaku morda v naglici dobim; postavim kako zlato verižico, kakoršne nosijo taki gospodje.“

„Kar doboš, vse bo tvoje, sedaj pa glej, da se odpraviš s svojimi pajdaši k cesti. Grajščaka bosta zdaj zdaj tukaj. — Glej! da storiš, kakor sem te že prej podučil. Nož, ki sem ti ga dal, shrani pri sebi, in ko bi te morda po nesreči vjeli, govori kakor sem ti ukazal. Reci, da te je k temu napadu podkupil grajski valpet, veš; ne zini pa o meni besedice. Tistega zgrahite, ki bo na desnej — ne, ki bo na levi strani jezdil, razumiš, — na levi! Sedaj pa pozor! nicoj se ne vidimo več.“ Pri tej priči korači Jurij dalje po gozdu, Cigani pa se poskrijejo kraj ceste čakaje svojega plena.

Pa berač Jurij je prišel komaj dober streljaj od ceste, ko se ondot ustavi in skrije za debelo bukev. „Zvita ciganska lisica,“ mermra sam seboj, „jaz bom skerbel, da pogineš, preden te grajščak živega vjeme, ako ga ti ne spraviš s poti. Ko bi te živega pustil, bi me le morda izdal.“

Cigani so se komaj dobro poskrili, ko prideta naša grajščaka počasi jezdareé po cesti.

„Hlapeev dolgo ni za nama,“ pravi Radgonski grajščak, „kje se neki mudé?“

„So morda pozno odšli,“ odverne grof Ulrih, „bodo že prišli, saj ni ravno sila, da bi morali biti tukaj.“ —

Eden Ciganov, ki je menda že nesterpljiv čakal znamenja, da bi planil na prihajoča, dvigne se nekoliko previsoko iz prekopa, da bi pogledal po njima, in s svojo neprevidnostjo buti z glavo nad njim šterlečo vejo bližnjega drevesa, da suho listje glasno zašumi.

„Stoj ti!“ pravi Radgonski potihoma grofu, ko je nekaj časa pazno poslušal, „meni se zdi, da je ondi-le nekaj šumelo, in belo je, kot bi se dvignila človeška postava iz cestnega grabna.“

„E pojdi, pojdi, nikar si praznega strahu ne delaj po nepotrebnem,“ za-verne ga grof. „Ti si preboječ.“

„Previdnost je povsod dobra,“ odverne ta in zré neprenehoma na ono mesto, kjer je videl gibanje.

Zdajci se začuje glas enak mačkinemu mijavkanji — to je bilo dogovorjeno znamenje — in ko bi trenil obsujejo jezdica tolovaji. Konja preplašena odskočita v stran ter se spneta po konci in preden ju moreta viteza spraviti v dir, zgrabila sta že berzde dva tolovaja. Plemenitaša poprimeta orožje, pa gibčni Cigani znali so se tako dobro umikati, da nista mogla nobenega zadeti. Slednjič se posreči grofu Štubenberskemu, da oprosti konja iz nasprotnikovih rok, in po bliskovo se zasučé sedaj med tolovaji ter jih razkropí na vse kraje.

Gospodar z Radgonskega grada, ki se je mislil o tem trenutku že popolnoma prostega, požene konja za svojim tovaršem, ki je podil po cesti bežeče napadnike, ali nenadoma plane nadenj od zadej tolovajski načelnik ter mu zasadi nož v desno stran. To izveršivši steče Cigan urno proti gozdu, da bi ga grajščak ne vjel, pa ko plane v germovje, zadene ga naenkrat terd udarec na glavo, da se omoten zverne znak v cestni prekop.

V tem hipu pridirjajo tudi hlapci. Grajščaka jih dobro oštejeta, zakaj so tako kesni, ter jim očitata nevarnost, v katero sta prišla po njihni malomarnosti.

Čeravno Radgonski ni bil nevarno ranjen, vendar ni mogel dalje potovati z grofom Ulrihom, ker mu je ta nenadni napad napravil skerbi, da bi tolovaji nemara priderli v grad vedé, da ni gospodarja doma, ter ga oropali, še bolj pa se je bal za ženo in otroke, ki bi si v takej stiski ne vedeli pomagati, na služabnike pa se tudi ni mogel popolnoma zanašati. — Akoravno nerad, poslovil se je vendar z grofom, ki je jezdil s svojim spremstvom dalje proti Gradcu, Radgonski pa je nastopil s svojimi hlapci pot nazaj proti gradu.

Cigan za cesto, ki je zopet prišel nekoliko k zavesti, skobaca počasi kviško ter se hoče splaziti dalje v gozd, pa v tem hipu zapazi ga eden hlapcev.

„Lejte, lejte!“ pravi, „tam-le še nekdo šari, menda je premalo skupil, da še obresti išče.“

„Vjemite ga!“ pravi grajščak, „ta bo oni, ki me je sunil z nožem. V najtemnejšo ječo ga bom dal zapreti, da ondi lakote pogine, potepin, ali pa ga dam obesiti za peta na najviše drevo v strah in grozo njegovim pajdašem.“

Dva hlapca planeta za bežečim in kmalo ga pritrirata na cesto. — Cigan se je zvijal in prosil, pa vse nič ni pomagalo. Hlapci so ga vlekli seboj ter ga med potoma neusmiljeno napletali in suvali, in ko ne bi jim bil gospod ukazal živega prignati v grad, bili bi ga gotovo že na bližnji kol nataknili in obesili na križišče, kot gada. — — —

(Dalje prihodnjič.)

Semen Prokofjevič Vlasov.

(Po ruskem spisal J. Steklasa.)

I.

Semen Prokofjevič Vlasov, sin grajskega kmeta, rodil se je l. 1789 v Jaroslavskej guberniji v Libimovskem okrožju. Oče njegov je bil starešina pri staroobredcih te okolice ter je spravil svojega sina med pevce. Vsled tega ga je podučeval v čitanju ter mu naložil, da se nauči na pamet mnogo mest iz starotiskanih cerkvenih knjig. Živahni deček ni mogel prezreti božjega razodenja: ono je obudilo v njem vročo željo poznati Tega, h kojemu so se pošiljale molitve ljudstva. Oddalivši se v šume s čredo svojega očeta, gledal je pomnjivo na izhajajoče solnce; začaran obokom nebeškim, ukrašenim z blesketajočimi zvezdami, zaželel je spoznati stvarnika in vzdrževatelja sveta . . .

Popraševal je očeta in svoje vaščane, ali odgovore ljudi ni ali razumeti mogel ali pa tudi niso zadostovali njegovej radovednosti.

II.

Vse je moral sam si raztolmačiti, vse sam pogoditi, čem globokeje se je uglobljival v umstvovanje, tem bolj se mu je odkrivala priroda čudna in nedosegljiva. Vsemu, kar je videl in slišal, hotel je zvedljivi deček najti uzrok. Pred vsem pa mu je bil nezapopadljiv veter: dolgo si ni moral razjasniti od kod prihaja veter; ali ker on ni nič pustil brez opazovanja in preiskovanja, dobil je tudi zdaj vsled malovažne okolnosti jasnejši pojem o vetru. On je zapazil, da se je vselej razširjal velik žar, kedar so v kopališču zivali vodo na kamensko (mesto, kjer se v ruskih kopališčih kamenje greje in potem voda na nje spušča) ter so se vsled tega v kopališču z nenavadno silo vrata odpirala sama od sebe. Le-to mu je dalo povod razumeti, da se je para, proizvedena iz vode tako silno razširila, da se ni mogla zmestiti v kopališču. On se je hotel o tem prepričati tudi s tem-le poskusom: nalil je steklenico do polovice, jo porinil z odpertino v vedro vode ter pustil tako na hladu celo noč. Zjutraj je našel, da je bilo v steklenici mnogo več vode, nego je je on nalil, ko se je pa steklenica in voda razgrela od solnca, ostalo je v steklenici malo vode. Vsled tega se je prepričal, da je ta pojav zavisel od tega, ker se po toploti vzduh razširja, a po hladu stanjuje. Opazil je tudi, da se pri odpiranju vrat tople sobe vzdiguje vzduh razvidno zgoraj iz sobe, a od zdolaj v sobo. On je tako uvidel največo sličnost z vetrom, a vsled tega tudi sklepal, da veter postane od tega, ker je vzduh na enem kraju tople, na drugem pa hladen.

III.

Vlasov se je radoval vselej, ko je videl mavrico, in dolgo se je mučil, neznaoč odkod izhaja ta krasni pojav. Enkrat, pri vzhodu solnca, je zapazil na močvirju raznobojni steber, podoben mavrici. Tega se je jako razveselil, ali približavši se, ni videl nič drugega, nego prekrasne na vzduhu bliščeče se male kapljice. Stopil je v sredino sijanja in zdajci, na njegovo začudenje, je pred njim vse zginilo, on sam pa se je čutil v nekakšnji megli in vlažnosti. Z drugih strani ni nobenega sijanja videl. Ko je prišel pa znovič na poprejšnje mesto, oslepile so ga zopet bliščeče barve ali tudi tukaj so se zgubile, ko je oblak solnce pokril. Iz tega je spredvidel, da postane mavrica od solnčnih žarkov, pri gostej vlažnosti na vsakem mestu v vzduhu: iziskanje sicer ni popolnoma točno, ali vendar temeljito. V tem ste ga poterdili še dve opazovanji. Pervo, ko je vergel kamen v vodo stoječ s herbtom proti solncu, izobražale so se v kapljicah, razperšeeh se v zrak, bližnje sličnosti mavrice; drugo, ko se je kopal z drugimi otroci ter so eden drugega brizgali, opazil je proti solncu ravno to kar poprej.

Opazovaje dviganje parov od zemlje in vode pri solnčnem sijanju, tolmačil si je iz tega oblake in dež, a sneg si je predstavljal v podobi zmerznene brade za časa mraza. S tem opazovanjem se je prepričal, da je šum, ki se je

čul po noči po šumah in gorah, jek krika roparskih ptic, a ne hostnega hudiča, kakor so verovali v vasi.

Zamaknjen v svoja opazovanja pozabil je naš mladi pastir večkrat svojo čredo ter jo kasno domu prignal, zato je bil večkrat strogo kaznjen.

IV.

Nekolikokrat je videl, kako padajo zvezde z neba*), kar ga je jako zanimalo. Večkrat je po nekoliko verst daleč letel za opalo zvezdo, ali moral se je zopet brez vspeha verniti. Enkrat je prišel, iskaje tako opalo zvezdo, k močvirju ter opazil ogenj na več mestih. Verjel je, da so se razsule zvezde na tem mestu. V njem se je porodila želja, vloviti tega vzduha, ki se spremeni v zaklad, kakor je on slišal. S trepetom se je spustil naš Semen za cukljaječim plamenčkom po močvirji in že je menil, da ga bode vlovil, ko se naenkrat plamen na germu pokaže. Molil je molitve, ki se jih je naučil za take slučaje, vlovil je s kapico le ta plamen ter ga prinesel s strahom v vas k svojemu očetu in materi govoreč brez prestanka po potu: „amen, amen!“ ... Ali v kako velik strah je spravil mladi prederznež ne samo svojo rodovino nego tudi celo selo! ... Niso znali, kaj jim je storiti z vragom, ki se je pri nočnej temi tako strašno svetil v Semenovej kapi? Nazadnje je pa vendar, ravno ko je neki izkušeni starobradeec našel sredstvo za izgnanje tega nečistega duha, izginil sam na veliko veselje vsega naroda; a Vlasova so pa namesto pohvalili, hudo kaznili in kapo v peč vergli, da je ostal siromak brez nje nezavarovan proti komarjem.

Le-ta prigodek in razni prepiri mladega prederzneža z odraslimi ljudmi, ktere je preveraval, da grom ne izhaja od preroka Elije, vozečega se po nebesih v kočiji, in druga prosto-narodna tolmačenja, obračali so nanj pozornost cele vasi.

V.

Čeravno so Semena z vlovljenim vragom mnogo strašili, vendar ga je vlekla zopet nekaka nepremagljiva sila v močvirje, in ni se mogel vzdržati, da ne bi v drugič vlovil vraga; ali zdaj je bil mnogo oprezniji: spravil ga je namreč v dervarnico ter ni nikomur nič povedal. Zjutraj vendar ni našel na svojo veliko žalost, svojega duha tam, kamor ga je bil položil, ali jako se je začudil, ko ga je zvečer zopet na svojem mestu zapazil. Tako, kakor čudna stvar v prirodi prestane biti čudna, če se človek ž njo seznani, tako je tudi osemletni Vlasov odkril, da le-ta duh ni kakor so drugi, nego je svitleča stvar, zbirajoča se nad zgnjitim listjem in močvirno travo. Zbiral je taka svitla telesa in je nosil v sušilnico za žito. Tukaj je pisal po stenah ter se tako razveseljeval v samoti z bleskom teh stvari. Ker je bilo pa samemu

*) Nam se samo zdi, kakor da zvezde padajo z neba. Le to, kar se užge v vzduhu, ki okrožuje našo zemljo, so razne gorljive tvarine, vzdigajoče se nevidne v parah od zemlje v vzduh. — Po mnenju, v sedanjem času sploh verjetnem, so te padajoče zvezde mala drobna telesa, verteča se okoli solnca. Srečaje se na potu svojem z vzduhom, oblegajočim našo zemljo, užgejo se, ugasnejo ali pa padejo na zemeljsko poveršje.

dolg čas zabavljati se na samem, pokazival je on otrokom ves ta čudež za jajce ali pa povitico ali poprej jim je zabranil o tem komu kaj povedati; ali tudi tukaj se je v kratkem odkrilo delo Vlasovo; njega so kaznovali, izmolili nad njim nekoliko molitev ter ga začeli strogo opazovati.

V kratkem času potem je slučajno odkril učinek električne sile, koja ga ni nič manje zanimala nego s fosforskim bleskom svetleče tvarine ter mu napravila še več neugodnosti. Ko je kuril na ognjišču, zbiral je na derveno skorjo smolo, ki je tekla iz goreče smreke. Ko se je smola sterdila, začudil se je on skrajno, zagledavši na njej svoje lice kakor v zercalu; ali želeč zglediti prvo poveršje smole, začel jo je tretji z volnenim rokavom, kar naenkrat je čutil v sebi nekakšen pretres: čim bolj je terl, tem silnejši so bili udarci v njegovem telesu. Čez nekoliko dni je tudi odkril, da je razun poprejšnega tudi še opazil žareče iskre, in da pretres preide na družega, ako ga prime za roko ali se ga dotakne. Prederzen po tej iznajdbi začel je ž njo otroke strašiti: s svetlečimi stvarmi si je namazal glavo ter se tako pokazival sredi tovaršev kopernečih od strahu. Med tem pa se je razširjala vest o njegovem vražarstvu in roditelji njegovi so bili prisiljeni ga krotiti in strahovati. „Hudobni duh se je vselil v Semena“, govorili so stariši; „gotovo ga je vrag obsedel“, poterjevali so drugi ter se križali, ako so ga srečali . . . Tudi je začel Semen razumevati parno silo, delati mline in podobne igrače, ali zdaj so ga poslali v Petrograd.

(Konec prihodnjič.)

Lastnosti dobre domačice.

(Sestavil in spisal K—m—.)

(Dalje.)

Mimo tega je mnogo gospodaric, katere, čeravno ljubijo pohištvanje in čeravno razumijo svojo nalogo, vendar ne zadostjujejo in ne opravljajo dobro svoj posel. Manjka jim duh, ki vse vpravlja in ravna, manjka jim pregled vse videče domačice, katera tudi najmanjšo malenkost iz očesa ne spušča, manjka jim ona modra brižljivost, ki misli tudi na bodoče, mogoče slučaje. Vsaka domačica si naj torej prisvoji neobhodno potrebno, največjo pazljivost, ki jej ima biti najviša dragocenost. Ta lastnost se pa žalibog ne da čez noč prisvojiti, temveč vkoreniniti se mora v mladostnih letih: zatoraj naj roditelji svoje hčerke že od mladih nog na to lastnost pripravljajo in vedno in neprestano opozorujejo. Ta ženska krepost se pa tudi le na domu zadobiti zamore in ne v šoli ali odgojiščih, v katerih nima deklica ničesar z gospodarstvom opraviti. Prešetavanje iz sobe v sobo, obiskovanje plesišča, gledališča in godbe, poslovanje z notami, knjigami, mapami, itd. ni dovoljno! Tu mora krepka roka izvedene slovenske matere pod nježno pazduho mile hčerke seči ter jo navesti do domače pazljivosti! — —

Mnogokrat se čuje ravno med našim zelo nadarjenim narodom tožba, da nam je silno malo stalnih značajev, poštenih možakov. Ali odkod jih hočemo imeti, ko se na to še vedno malo pazi pri odgoji! Stalen, pošten in odvažen značaj ni samo zlata krona vseh moških lastnosti, nego on diči tudi žensko. Brez lepega, stalnega značaja ne more nobena domačica vgajati svojemu poslu, svoji nalogi. Če se domačica pri priliki kacega nesrečnega ali le nekoliko nepovoljnega slučaja spozabi, če ne ohrani v vsakej borbi, naj bode velika ali malenkostna, stalnosti, krepkega značaja, potem zgubi vsa družina, vsa hiša stalnosti temelj in mnogokrat propade v enem trenutku ogromni trud mnogih let. To vse bi se bilo dalo odpraviti, temu se izogniti, če bi bila ohranila domačica svoj stalni značaj.

Ova stalnost v značaju pa se ne da v enem hipu prisvojiti, marveč jo je tudi treba od malih nog priučiti. Od malega se ima pri ženskej mladeži vcepiti poštenost načel in stalnost značaja. Kedar dojdemo do sverhe, da dobimo mnogo dobrih mater in domačic stalnega, poštenega in odvažnega značaja, hočemo imeti tudi dovoljno število stalnih mož, kajti ženske imajo v prvi versti mladež odgojevati in jej trdno vcepiti značajnost.

Po dobri slovenski materi in se narodno čuteči domačici se pri nježni mladeži vcepi in vseje duh narodni, ki s časom krasno razcvete in mogočne kali požene, da koristi narodu, domovini in svojim. Slovenske matere so že mnogokrat pri raznih prilikah, ko so ogromni viharji grozno bučali, po svoji stalnosti in navdušenosti rešile narod pogube; one so in ostanejo prve in prave buditeljice naše narodnosti! Po deželi se je lepo-doneči naš jezik v popolnosti ohranil in nježna mamica ga kot biser hrani ter vcepuje malemu belolaščeku ali mični deklici z mlekom vred ter popeva in oznanjuje naše stanje in čutila. Po mestih in naših tergih je veliko huje; tu je že marsikak list iz naših gor se pogubil. Tu se mnogo govori in občuje nemški, oziroma laški in zanemarja ali pa celo zaničuje mila nam slovenščina. To je nevarno; naj govorijo možje nemški, če le ženstvo domači jezik vporablja. Ženo, z materjo govori cela družina, vsi otroci nemški, nemški svet prodira med domače Lare skozi široko odprta vrata; — in slovenski narod ne išči sovražnika toliko na mejah, ne, v domovini, v možéh, v ženskej obleki tiči največi!

Treba nam ni vzrokov tej žalostnej podobi iskati, preobili so in marsikomu zdatno znani. Izgoja slovenskih hčera — dolg kapitel — penzionati — prečudne stvaritve že zaradi tega, ker dekletu, bodoči materi gre mesto tam, kjer se življenje v onih strokah verši, v katerih bode dejansko delala, na strani matere gre našemu dekletu mesto od prve mladosti do ločitve od domačega ognjišča. Oče — Slovenec, pusti doma nemško berbljati in se raduje, če otrok njegove nemške besede okorno izgovarja — velé mu mnogokrat: pusti slovenski! Mati — Slovenka, se navadi od nemškujočega moža, od otrok, prišlih iz večinom nemške šole. — Za boga! glava Slovenca bi morala biti s trikratnim ozidjem obdana, da bi se je nemščina ne prijela in ž njo znabiti s časom merjenje do domačega jezika. Slovenec se gotovo ne brani — če mu je prilika dana — učiti se drugega jezika — a svojega mora visoko spoštovati in likati.

Slovenskemu možu naj bolje pristaja slovenska domačinka, ki je za narod svoj vneta in ljubi jezik slovenski, marljivo v duhu narodnem tudi odgojeva mladino. Ona naj si bode zvesta besed:

Sem rodu slovenskega,
Kaj je „Slava“ znam;
V srcu mi do „slavnega“
Divji snuje plam. —
Sinček moj pa mora bit'
Naroda, svobode škit,
Mora Slave bit' junak,
Serčni korenjak!

in se naj mnogokrat spomni na budivne glasove, ki jih je mili naši ženski mladeži, slovenskim dekletom, v naročbo podal neumerljivi naš Toman. Globoko si ove besedice:

In kedar veselje vas, mati postati,
Pregreje v srcé in rodi se otrok,
Svarite, redite mu v serčku zlati
Pomen rodoljubja, prežlahtni, visok;
Od zibelke male
Do možnosti zale
Skerbi naj edine vam bode otrok!
Pojite mu roda presvete napeve,
Da v srcu občutek se čisti in kri;
Trebite iz serca škodljive mu pleve,
Da jedro živeljno mu ne zaduši,
Da čisto in jasno
Da krepko in glasno
Slovensko v slovenskem otroku plodi!

v srcu ohranite, mile naše deklice in ženke, saj so iz globine za narod naš plamtečega Slovenca došle. Ponos naj navdaja slovensko ženko, ki imade in je sprejela od naroda presvete dolžnosti; ponosna naj bode, saj so njene lastnosti naši prvi pesniki prekrasno opevali in svetu pokazali bogati zaklad, ki biva v nježno-čutečej Slovenki, v poštenih persih naših rojakinj. Ponosne jih naj včinijo mile besede Prešernove, s katerimi poje:

Bog živi vas Slovenke,
Prelepe, mile rožice!
Ni take je mladenke,
Ko naše je kervi dekle.
Naj sinov
Zarod nov
Iz vas bo strah sovražnikov! —

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske in potopisne čertice.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

V Paltini in Anizki dolini se ti enako godi: povsod naletiš na sledi slovenskih imen. „Cedelse“, zdaj Zelzthal; v „Cirminah“ je staroslovensko ime

za mestice: Rotenmann, „Dreswitz“ (Villa ad Laznich), zdaj se kliče „Dreschmitzmayer“ v fari Lassing; „Friesah“, „Frodnize“ in „Urundnize“, zdaj „Frenz“; „Grebenich“, zdaj Gröbming; „Idenich (parochia Jedenike)“, zdaj Irdning, terg in potok; „Luzach in Lanzach“, zdaj Lausach, potok in grapa; „Obelah, Obelarn“, zdaj Oeblarn; „Ossach“, zdaj Assach; „Piscovesdorf“ zdaj Büschendorf v okraji Rotenmanskem; „Polane“ pri Hallu; „Rise“ v gorah pri Hall-u; „Rute in Ruite“, viculus ali vasica; „Seliha“ = Sölk; „Zirmze magna“ = (Zirmitz); Slaebenich in Slaabnich = Schladming; „Strehove“ = Strechau; „Treven“ pri Admontu; „Trieben“ blizu Rottenmana; „Zedelze“ rivulus, potok med Admontem in Rotenmanom. Vsa ta imena in še mnogo več najdeš navedenih v Štajerski zgodovini učenega Muharja. Tudi učeni Solnogradčan Dr. Alois Huber dokazuje, da so bila slavjanska selišča ne le na Štirnškem, nego po vsej avstrijski deželi nad in pod Anizo. V dežele in kraje, ki so bili po padu Rimskega cesarstva in po velikem ljudskem preselovanju manj obljudeni ali pustji, so se naselili Slavjani, ki so bili prišli z Obri ali Avari. Naseljenci so bili pogani, Solnograški misijonarji so jih pokristijanili, sčasoma so se ponemčili, le prvotna imena selišč so se še kjer bode ohranila.

Kjer Slavjanov ni več, ondi jih učenjaki zasledujejo in z bolj ali manj učenimi razpravami dokazujejo, da so bili kedaj tú ali tam naseljeni. Kjer so se pa ohranili do danesnjega dneva, ondi jih prezirajo. Našim domačim zgodovinarjem so še vsi narodi in narodiči Azijatski bili ljubši in bolj zanimivi, nego Slovenci. Učiteljem zgodovinskim, rojenim Slovincem, ali da boljše rečem, rojenim v Ljubljani se je zgostilo o Slovincih kaj ziniti. Ne čudite se, da je naš narod v toliko stoletjih zgubil toliko zemlje; čudim se, da je ni zgubil še več. Knpčevalci so jim dovažali in prodajali blago in orodje z nemškimi ali laškimi imeni, sodniki so jih sodili po nemških postavah, briči jim postavljali po nemški razglašajo, pri vojaki se jim ubija nemška kultura, mladenčji, dekleta stopajo najrajši v službe pri mestih, kjer se lepši oblačijo, učitelje pa silijo mladino ponemčevati; le oratar se še derži slovenskega drevesa in narodni dušni pastir še besedo božjo v milem maternem jeziku oznanjuje.

Naj bo dosti za sedaj. Glej že visoko gori nas je hlapon privlekel; Lesnik je že le majhen potok, ki dobiva pritoke iz desne rebri, do razvodja ne bo več daleč. Med tem se je pretergala tudi megla in le posamni čopiči se obešajo krog gor. Tri postaje imamo že za sabo, ravno kar bo vlak se vstavil pri postaji „Wald“ ali v lesu. Lesa pa ondi ni, nego le mahovje. Za to postajo pada svet, ker smo v drugi dolini, ktera svoje vodovje oddaja reki Anizi. Dolina se razširja, toda kaj prijetnega v dolini ni videti. Povsod le močvirje, blato, ločje, šupe, v kterih se nakošena loč hrani do zime, da se po zamerzli zemlji more izvoziti ali spraviti domu. Tolstejo loč ali bičje so nekteri sekali, nekteri so jo pa imeli že zravnano v velike kope. Prej ko ne jo rabijo za nasteljo, ker ne verujem, da bi imeli ondotni žrebeci tako nabrušenih zob, da bi jo mogli zobati. Po velikih ovinkih se bližamo mesticu Rotenman, svoje dni v Cirminah. Od Rotenmana do postaje v Selški dolini; Selzthal mi je bil svet neznan, prišli

smo bli zopet v meglo, ktera nam je zavidno branila daljšega razgleda. Železnica se derži rečice Palte, ob kateri so tu pa tam videti fužine.

Pri postaji Selzthal se strinja Gizelina železnična čerta s čerto cesarjeviča Rudolfa.

Selzthal — Bischofshofen

ali iz Selške doline do škofovega dvora pri Salici.

Ko svoje dni še nismo poznali železnic in smo se vozili ali z najetimi vozniki ali z dostavniki, to je bilo časih hudo priti od gostilnice ali memo kerčme ob cesti. Vozniki ali dostavniki so bili podkupljeni od gostilničarjev in kerčmarjev, da so jim dovažali goste; jedli in pili so zastonj, „ceho“ je pa kerčmar drugim gostem zaračunal. To je očitna skrivnost, ktera se še dandanešnji rabi na cestah, kjer se ubuge kljuseta godijo za konjederce. Kaj je bila mar voznikom zamuda ene ali dveh ur? — Na železnicah se sicer to ne godi, da bi vlaki postajali pred kerčmami, a vendar so zamude ali zakasnenja vlakov posebno na novih progah v navadi in vsel-j sitne. Kedar prideš na postajo in vidiš vlak, kteremu se hočeš izročiti, že naprežen, vozninskega lističa pa še nimaš, si v nemali zadregi.

Komaj kondukterji odpahnejo vagonске duri, se precejšna trumica zvali v notrajne kolodvorske prostore, omislit si vozninskih lističev za progo Solnograško in Tirolsko. Z lističem v roci se podvizam dospeti do pripravljenega vlaka, kajti mudilo se je že.

Vlak se zasučje nasproti Anizi in po Aniški dolini, a megla se je še upirala solncu in se je deržala zemlje, kakor smola. Radovedno zrem skozi okna na levo in desno, a kraj je pust, le blato in zaplavljene grape so videti; vozimo se po velikem Licenškem močvirji. V kupeji se mi pridruži mlad človek iz Riegersburga na doljnem Štajerskem. Šel je pervikrat po svetu in namenjen je bil v Cirihi učiti se živinozdravilstva. Dobil je neki deželni štipendij.

Ob 8 in 25 min. postojimo pred tergom in postajo: Licen. Že drugikrat pridem v ta kraj, a ponosnega Griming-a, gorskega velikana, ki nad to okolico kraljuje, nisem mogel dobiti na oči. Terg pa se naslanja na hribe in je kaj čeden in živahen, ker se tukaj križajo ceste iz Velsa, Avzeja in Aniške doline s cesto na Rotenman in na druge strani Štajerske dežele.

V 10 minutah dosežemo drugo postajo: Wörschach. Železnica se vije ob gorovji na desnem Aniškem bregu, kraj Aniže je pa široko mahovje. Tik železnice na homcu je videti gradič, tudi vas in cerkev in veliko sadja. Po okolici zapazim mnogo deteljšiš, kar mi kaže, da se tukajšni kmetovalci pridno pečajo s konjerejo.

Steinach-Irdning. Irdning ni ob železnici, nego unkraj Aniže na malem hribcu. Tik železnice se vzdiga iz skalnega hribca grad: Trautenfels ob znožju verha Griming 7427'. Po mahu se pase brezasta goveda. Od postaje Steinach pelje tako zvana „solna cesta“ črez Srednjo vas na Aussee in dalej v Išl.

Živinokupci so zapustili vlak na postaji „Oblarn“, ker je bil ondi nekje živinski terg.

V Gröbmingu, nekdej v Grebenih, smo bili ob 9 u. 25 min. Po mahovji mnogo drobnice, goveja živina je že večja in bolj temne barve. Zdaj še le pri-

demo do Aniže, ktera je tukaj blizo tako velika, kakor naša Zila v doljnem teku, ima pa tudi vse njene napake, da rada narašča in okolico poplavlja.

Dalje ste postaji Haus in Šladming, kamor dospemo ob 10 zjutraj. Haus je dekanija za to dolino, v kateri prebiva mnogo luteranov in so se zastran vere godile svoje dni velike homatije. Prav vesel sem bil, ko se ravno blizo Šladminga preterga megla, da smo videli orjaško golico mogočnega sivca „Dachstein,“ 9212'. Čez noč je dobil snežnobelo kapico, ktera mu je segala daleč čez ušesa do pleč. Na njegovih južnih t. j. proti solncu obrnjenih bedrih je v skritem zatišji kraj v Ramsavi, poglavitno sedlišče luteranov. Tudi katoliška cerkev je ondi in fara sv. Ruperta na Kumu, a 15 katoličanov in farna cerkev nimajo svojega lastnega pastirja. Luteransko čedo pase nek Bernard Czerwenka, nekdanj pastor v Carah na Koroškem. On je ta tihi kotič po svetu razglasil ter ga popisal tako mikavno, da bi človek mislil, to je tisti kraj od ktereга sv. pismo pripoveduje, da se ondi mleko in med cedi. Kajti Ramsau hoče izvesti iz nemške besede „Rahm“, kar po naše smetano pomeni; smetana se pa iz mleka posnema.

Ker sem v enomer in tako zvesto gledal skozi okna na desno stran, stopi k oknu še drug gospod in me vpraša, kaj bi mi bilo tukaj tako všeč? Odgovorim mu: „Naredil sem si v domišljiji sliko od tega kraja in zdaj se hočem prepričati, koliko da se slika vjema z djansko istino. Pesniki, ki pogostoma kvasijo o „čarobnih divnih prizorih“ in vse v superlativu gledajo, se radi primerjajo orlom; a le jastrebi so, ki živalico zgrabivši, visoko v zrak zleté in jo zanesejo v — pusto skalovje.

Po popisu sem si domišljeval Ramsavo čarobno prijeten kraj, a kolikor mi je vid kazal, ni za las drugači, nego so drugi kraji pod skalovjem. Zadej sivo, golo skalovje, kakoršnega imamo ob korenski Savi, še več, sprednji hribi redko s smrekami pogozdeni, po stermih derčah se siplje drobeči apnenec, po grapah pa šumljajo gorske vodice. Da so pa prebivalci pridni, to že verjamem, sicer bi ne mogli se preživiti na tem rodem svetu. In ker so v zavetji, jih novodobna kultura še ni olizala, vendar moški že nosijo dolge hlače namesti irhovine in po zimi „boh“ namesti sive suknje iz debelega lodna, kakor so se nosili njihovi očaki. Krompirja ne sadijo, ker je po mislih popisovalca zemlja premastna, toliko več pa sadé zelja ali kapusa v podlago mastni svinjini, jim najbolj priljubljeni jestvini.

Še dolgo je gledala za nami snežena glava Dachstein-a. Od vseh strani skušajo mu do temena priti, toda ošabna prederznost se časih hudo kaznuje. Ni davno, kar je huda burja in gosta megla zalotila štiri turiste v teh pustih višinah in jih primorala z merzlim viharjem javkati celo noč do belega dne.

Šladming je terg, ki ima hiše vse vkup na tesnem prostoru. Ob času velikih verskih homatij l. 1525 je bil terg na strani kmečkih upornikov. Rudarski delalci so iz Pongava in Pinegava na pomoč poklicali ondotno puntarsko četo, kovač v Hitavi je puntarjem okoval palice-butice. Dietrichstein pa, poveljnik nadvojvode avstrijskega, se polasti Šladminga. Kmečki uporniki pa 2. julija na tistem posedejo mesto in vjamejo poveljnika z malo četico, ktero je imel pri sebi, 32 vjetih vojakov na tergu obglavijo, s poveljnikom pa okrutno in neus-

miljeno ravna. Sploh so se v tistih časih godile grozne nerednosti, ker so bili duhovi po vednem podpihovanju zdivjani, in svetne in duhovske oblasti niso imele moči, jih berzdati in krotiti. Samotni, gorjanski kraji so podpihovanju najbolj ugodni in česar se gorjanec prime, tega ne popusti zlahkoma.

(Dalje prihodnjič.)

Gospod Swift in sluga.

(Izvirno v angleškem jeziku. Spisal Fr. Rup.)

Gospod profesor Swift je posebno rad jedel orehove kolače, pa imel tudi svoje muhe, kakor učenjaki navadno. Nek bogatin, ki je sladkosneda poznal in ga zavolj njegove učenosti čislal, mu pošlje večkrat tako pekarijo. Učeni gospod, ves v bukve zateleban, ni spomnil se nikdar, da bi kuharju, ki je kolače donasal, nekaj okroglega stisnil. To je služabnika pikalo, in rad bi svojo jezico pokazal, da bi temu le kako priložnost našel.

Nekega dne spet nese učitelju priljubljeni vžitek. Ko v hišo pride, začne nalašč prav sirovo stopati; odurno priropota v učenjakovo izbo, ter buti kolač na mizo rekoč: „Moj gospodar vam pošlje ta kolač!“ Gospod Swift je sedel za mizo. Ko vidi tako služabnikovo neotesanost, mirno vstane in reče: „Ti človek! do zdaj še nisi veliko priljudnosti se naučil. Sedi sem na moje mesto, jaz bom ti pokazal, kako naj sluga svoj posel opravlja.“ To rekši vzeme kolač ter gre iz izbe; šaljivi kuhar pa široko sede za mizo, pripravlja pisanje ter komaj smeh zadržuje.

Čez pol minute že od zunaj nekdo poterka. „Noter!“ kliče sluga, ter si profesorjeve očali natika. Kot kaki sluga stopi gospod Swift v izbo, se dostojno prikloni in reče: „Čestiti gospod profesor! moj milostni gospodar vedó, da Vi orehov kolač radi jeste, zato Vam spet enega pošljejo ter želé, da naj Vam dobro tekne!“

Kuhar odloži pero in očale ter reče prav imenitno: „Res je, vaš gospodar ima izverstnega kuharja; boljših kolačev se nikjer ne dobi, kakor tam. Sporoči svojemu gospodarju, da se mu priserčno zahvaljujem. — A glej! že četertikrat si tukaj, pa še nisi dobil od mene ničesar v dar. Na, vzemi ta zlat v znamenje moje hvaležnosti.“

Profesor je bil s prvega osupnjen in zavzet, a kmalo se na glas zasmeji in reče: „God dam! jaz sem hotel tebi podati poduk, podal si ga pa meni ti. Vzemi ta zlat. Ne bom zabil tvojega opomina, pa tudi ti mojega ne pozabi!“

Duhovske spremembe v Kerški škofiji. Za provizorje gredó č. gg.: Jerman Jurij iz Radiš v Št. Mihael nad Kerko; Walder Lovro iz Kolbnice v Mörcäh in Lampersberger Janez iz Malihtinj v Innerteuchen. — Prestavljeni so č. gg.: Rup Franc, provizor v Št. Rupertu za mest. kaplana in pridigarja pri glavni fari v Celovcu; Primožič Balant od sv. Heme za kaplana v Žabnice in Binder Henrik, provizor v Nemškem Pliberku na njegovo mesto za kaplana k sv. Hemi. — Na sv. Višarjih bodeta za čas pobožnosti eden za drugim pomagala č. gg. Wesijak Peter, provizor na Vratah in Stembal Martin, provizor v Gorjah. — Do 14. junija so razpisane fare: Breza, Timenice, Št. Miklavž v Belaku, Štal in Mörcäh. Isto tako je razpisan do tega obroka beneficium v Celovškeji mestjanskeji bolnišnici